

БИЛТЕН

западнобачког управног округа

Број 2

Јули, 2010.

Садржај

Уводник
Вести из округа
Отпад
Особе са посебним потребама
Грип
Запослени у ЗБУО

Уводник

U periodu od prvog broja ovog biltena do danas, ZBUO je organizovao ili učestvovao u nizu aktivnosti i događaja. Neki od njih su dati u rubrici "Vesti iz okruga". Pored toga, u ovom broju obrađujemo tri teme: postupanje sa čvrstim otpadom, osobe sa posebnim potrebama i grip. Na kraju navodimo imena zaposlenih u Zapadnobačkom upravnom okrugu.

Protekle zime je u celom svetu, a još više kod nas, bilo puno uzbuđenja zbog pandemije "meksikanskog" ili "svinjskog gripa". Proglašena pandemija od strane Svetske zdravstvene organizacije odnela je oko dvadeset hiljada žrtava, a očekivalo se mnogo veći broj. Zbog toga je veliki broj zemalja, pa i naša zemlja, naručio veliku količinu vakcine protiv ove vrste gripa. Mnogi naši građani (a i lekari) odbili su da se vakcinišu. S jedne strane grip nije bio tako kontagiozan, a sa druge, priče o štetnosti te vakcine su se preувелиčавале. Pristigle vakcine u mnogim zemljama, uključujući i Srbiju, su ostale neiskorišćene. Počinju napadi na naručioce: "U eri ekonomske krize razbacujete novac! Da li je to nameštaljka farmaceutske industrije ili nešto drugo?" - pitaju se mnogi. Da bi našim čitaocima objasnili ko izaziva grip, šta su pandemije gripa i koliko traju priperme za izradu vakcina, u nastavku objavljujemo skraćeni tekst o gripu koji je publikovan u

decembarском (2009.) broju medicinskog casopisa *medici.com*. Verujem da će mnogi, nakon čitanja tog teksta, shvatiti šta bi bilo kada narudžbe vakcine ne bi bile blagovremeno poručene.

U svrhu očuvanja čovekove sredine, sve zemlje poklanjaju veliku pažnju regulisanju proizvodnje, separaciji, transportovanju, obradi i deponovanju otpada. Posebno se mora voditi računa o otpadu koji je opasan po zdravlje. Zato smo ovde ukratko pisali i o medicinskom otpadu. Pored uopštenog pristupa toj temi, neophodan je i konkretan pristup koji se odnosi pre svega na podizanje ekološke i zdravstvene svesti građana, a nakon toga usklađivanje našeg zakonodavstva sa zakonima i uputstvima koja je donela Evropska zajednica.

U okrugu je pre više od godinu dana pokrenut postupak dobijanja dozvole za otvaranje odeljenja za decu sa posebnim potrebama, konkretno slabovidu decu, što se privelo realizaciji. O značaju ove teme, nešto više u prilogu koji sledi.

Prim. dr Liljana Sokolova Đokic, *načelnica okruga*

Вести из округа

Крајем 2009. године и у јулу 2010. одржани су 13 и 14 сусрети жена и Дани жита у Сомбору, у организацији Савеза жена Србије и Сомбора.

У Првом центру за војну обуку, организована је свечаност поводом Дана јединице, Дана Војске Србије, III Спортско првенство команде за обуку, Заклетве војника.

На семинару «Знањем до инвестиција», модул 16 и 17 у Сенти, Сремској Митровици, Суботици и Новом Саду, Западнобачки управни округ је активно учествовао у теми Међуопштинска сарадња и Синергија за за привлачење инвестиција.

Средње школе ЗБУО су присуствовале Отвореним вратима у Скупштини АП Војводине, на позив председника Шандора Егерешиа, а на тему «Безбедност и младих».

На свечаној годишњој скупштини Удружења српско руског пријатељства «Срце» Кула, били су присутни и представници Руске амбасаде.

Реализован је програм Градске библиотеке «Карло Бијелички» ПОГЛЕД, који су увеличали књижевници Љиљана Шоп, Душан Савић, Мирјана Мариншек Николић, Лордан Зафрановић, Душко Николић и Дејан Матић.

Западнобачки управни округ је доставио иницијативу Министарству за инфраструктуру у вези изједначавања путарине на делу међународне саобраћајнице Е-75, на делу од Врбаса до Новог Сада, са тарифама на осталим деловима полуаутопута кроз Војводину, а односи се на висину наплате путарине грађана Сомбора и општина Апатин, Кула и Оџаци.

О иницијативи за оснивање Регионалне комисије за утврђивање чињеница о ратним злочинима и другим тешким повредама људских права у бившој Југославији (РЕКОМ), расправљало се на консултацијама са локалним заједницама у Сомбору.

Одржан је завршни састанак са координаторима свих основних школа у округу који су спроводили програм у локалним заједницама Западнобачког управног округа «Борба против дроге». Посебни захвалност у спровођењу програма, округ дугује Биљани Иђушки и Миодрагу Тепавцу.

Отпочела је летња акција контроле јавних пијаца у општинским седиштима и града Сомбора.

Обевљене су завршне радње збримљивања Сомбора са Велесом, Македонија и Куле са Баром, Црна Гора и реализована посета делегације са округа обеју градова.

Снимљене су и емитоване две ТВ емисије серијала «Западнобачки округ са вама за вас» који округ припрема за становништво у сарадњи са продукцијском кућом NIP EMISSIA из Сомбора. У емитованим емисијама смо се потрудили да представимо локалне самоуправе ЗБУО и да расправљамо о привредним темама, тачније, проблемима у округу.

Поводом доношења нацрт Просторног плана Републике Србије, на иницијативу округа, у Сомбору је одржана јавна расправа свих релевантних инстанци, а примедбе прослеђене ауторима Просторног плана.

Šta da se radi sa otpadom?

Pod otpadom se smatraju materije koje nastaju kao produkt aktivnosti ljudi. Što je u nekom društvu veća proizvodnja svih dobara i usluga, kao i njihova potrošnja, raste stvaranje otpada. Te materije mogu da ugroze zdravlje, a često narušavaju izgled okoline. Odnos ljudskog društva prema otpadu je najbolji pokazatelj kako to društvo gleda na zaštitu životne sredine. Otpad uključuje čvrste, tečne, gasovite i radioaktivne materije. Stručnjaci koji su specijalizovani za svaku od pomenutih vrsta otpada, koriste različite metode i specifične tehnologije za njegovu preradu. Postupak sa otpadom, zavisi od toga da li je reč o razvijenoj zemlji ili zemlji u razvoju, da li je u pitanju ruralna ili urbana sredina, odnosno stambena, poljoprivredna, industrijska ili medicinska zona. Za bezopasan otpad koji nastaje u stambenim zonama obično je zadužena lokalna uprava, a o komercijalnom, industrijskiom, poljoprivrednom ili medicinskom otpadu se brinu oni koji taj otpad stvaraju. U većini zemalja, postoje zakoni i pravilnici o otpadu, zakoni o prevozu opasnih materijala i zakoni o otrovima. Međutim, sprovođenje tih zakona je najveći problem.

Čvrsti otpad

Neorganski otpad se separira i prikuplja da bi se ponovo upotrebljavao ili reciklirao, a organski kompostira ili dalje prerađuje. Spaljivanje otpada ili sagorevanje na visokim temperaturama ("termalni tretman"), pretvara materijale u toplotu, gasove, paru ili pepeo. Spaljivanje se vrši na maloj skali ili na industrijskoj skali. Ne spaljuje se samo čvrst, nego tečan i gasovit otpad. Toplotu koju proizvodi sagorevanje u specijalnim uređajima "incineratorima," ili gasovi koji se oslobadaju posle anaerobne digestije, koriste se za energetske potrebe. Najnovije tehnologije poput katalitičke depolimerizacije i plazma tehnologije su potpuno bezbedne za okolinu, s obzirom da se u atmosferu ispuštaju samo kiseonik i vodena para. Finalni proizvodi su gas i dizel gorivo koji se koriste za proizvodnju električne energije.

Reciklaža

U većini razvijenih zemalja redovno se klasifikuju i sakupljaju otpadni materijali u kojima su bila upakovana pića ili hrana. To su konzerve, boce, tegle ili kutije izrađene od aluminijuma, čelika, plastike ili kartona, a sakupljaju se i novine, časopisi, kese i drugi predmeti. Oni se sortiraju i od njih se prave novi produkti. U nekim zemljama, građani su dužni izvršiti to sortiranje pre nego što ih služba za sakupljanje otpada preuzme. Ukoliko se taj zahtev ne uradi propisno, plaćaju se kazne. Recikliranje kompleksnih predmeta koji nisu sastavljeni od istog materijala je teže, jer zahteva rasklapanje i izdvajanje pojedinih jednoobraznih delova.

Medicinski otpad

Po svojim svojstvima medicinski otpad može biti opasan ili inertan. Medicinski otpad uključuje otpad koji nastaje pri zaštiti zdravlja ljudi i životinja i/ili istraživanjima koja se vrše u zdravstvu. Primeri medicinskog otpada su: otpad od nege novorođenčadi, lečenja ili prevencije bolesti kod ljudi, igle, delovi ljudskog tela, organi, tkiva, konzervisana krv, zavoji, odeća za jednokratnu primenu kod bolesnika, stare hemikalije i lekovi, oštri predmeti, iskorišćene hemikalije, itd.

Postupak s medicinskim otpadom se zasniva na hijerarhijskom pristupu, od kontrole mesta nastanka do mesta konačne dispozicije (Marinković N i sar., *Arh Hig Rada Toksikol* 2006;57:339-45). Najvažnije je sprovesti odvojeno sakupljanje raznih vrsta otpada, vrednovanje otpada (uključujući energetske iskorišćavanje), kontrolisanu obradu otpada i deponovanje obrađenih i iskorišćenih ostataka. Glavni proizvođači medicinskog otpada su bolnice, domovi zdravlja, dijagnostičke laboratorije, mrtvačnice, starački domovi, centri za rehabilitaciju. Opasni otpad se deli na patološki, infektivni, oštre predmete, farmaceutski, hemijski, radioaktivni, otpad s visokom koncentracijom teških metala i genotoksični otpad. Da bi se lakše organizovalo razdvajanje otpada u svakoj se zdravstvenoj ustanovi vodi računa o ambalaži u koju se stavlja otpad, a posebno opasan otpad. Na primer, crvenom bojom se označava ambalaža za infektivni otpad, crveno sa crnim pojasom patološki, žutom hemijski, crnom i plavom komunalni otpad.

Propisi Evropske unije

EU je donela niz zakona i uputstava koje regulišu postupak s otpadom (www.eu.int/scadplus/leg/en/s15002.htm). Ti se pravni akti odnose na postupak sa otpadom od njegovog nastanka do konačne dispozicije. "Opšti okvir" se odnose na strategiju i mere vezane na smanjenje/recikliranje pojedinih vrsta otpada, odlaganje i kontrolu, te očuvanje čovekove okoline. Naša zemlja mora što pre uskladiti upravljanje otpadom i zaštitom čovekove sredine prema standardima koji postoje u EU jer su ti standardi i zahtevi veoma visoki i rigorozni.

Dobro za početak, ali nedovoljno

-U Somboru je, krajem maja o.g., otpočela velika akcija recikliranja otpada. JKP "Cistoca" je organizovala separiranje i prikupljanje korisnog otpada. Tako će se u 10.000 vreća, koje su podeljene stanovništvu, prikupljati i svake prve sedmice u mesecu odvoziti ovaj otpad na privremeno reciklažno mesto. Ova je somborska akcija, prema pisanju "Somborskih novina" (28. 5. 2010. godine), jedna od prvih u Srbiji

-Politika (1. 6. 2010. godine) piše da je nekoliko srpskih kompanija započelo udruženu akciju organizovanog upravljanja ambalažnim otpadom i sistemom reciklaže. Procenjuje se da naša zemlja godišnje stvori do 600.000 tona tog otpada. Nažalost, naš otpad mahom završava na deponijama ili u prirodi. "Niš je jedan od prvih gradova u Srbiji gde je osnovan klaster za reciklažu ambalažnog otpada".

Kada ćemo stići Ervopu?

Prema pisanju "Somborskih novina" (4. 6. 2010. gine), za Nemačkom zaostajemo 40 godina, tvrdi Miladin Avramov. Trideset odsto naših zakona iz oblasti životne sredine treba uskladiti na putu prema Evropskoj uniji. On smatra da bismo velikim angažovanjem svih, stigli Nemece za 5 godina.

Biološko raspadanje

Otpad organske prirode, poput biljnog materijala, ostataka hrane ili hartija, može se reciklirati tako što se najpre razori procesom digestije. Većina tako dobijenih produkata služi za dubrenje zemljišta, a proizveden gas (na primer metan) se sakuplja da služi za proizvodnju električne struje ili za zagrevanje. Postoji čitav niz procesa koji vode raspadu ili digestiji organskih otpada. Jedne metode se koriste u domaćinstvima, druge za gradski ili industrijski otpad. Danas se u većini zemalja sprovodi niz edukativnih mera namenjen stanovništvu svih uzrasta u vezi ponašanja sa otpadom. Ta edukacija počinje već u predškolskom i školskom uzrastu, a za odrasle se mahom sprovodi sredstvima javnog informisanja. Tako se od građana zahteva da separiraju ne samo vrste otpada (staklo, plastika, metali) već da se plastični otpad svrstava prema kvalitetu koji je naznačen odgovarajućim brojevima.

U prelepom Velikom Bačkom kanalu, kraj Sombora, ponekad plivaju plastične flaše i niz drugog otpada. Otpad se vidi i pored puteva. Na sreću, ulice Sombora su relativno čiste. Slična situacija se vidi i u drugim delovima Zapadnobučkog okruga. Verujemo da bi naše škole, radio i televizija, morali povremeno uvoditi ekološke teme, tj. podsećati decu i odrasle da smo svi odgovorni za očuvanje lepe i zdrave okoline.

Smeće na ulici Apatinski put, Sombor

Ovo smeće u Čitaoničkoj čeka 5 dana

Na osnovu nacionalne strategije upravljanja otpadom, Srbija je definisala regionalne deponije. Ova strategija je u našem okrugu plus opština Bač iz Južnobučkog upravnog okruga, u značajnoj meri implementirana, te nas mere i postupci koji se preduzimaju sve više približavaju definitivnom rešenju problema otpada.

Osobe sa posebnim potrebama i društvo

Hendikepirane, nemoćne ili osobe sa posebnim potrebama, su pojedinci koji imaju problem sa oštećenjem neke telesne funkcije ili telesne građe usled čega im je ograničena aktivnost. Defekat izaziva otežanu interakciju između pojedinca i društvene zajednice u kojoj on/ona/ono živi. Defekat se može dogoditi bilo kada tokom života, a nekada je prisutan od rođenja. Oštećenja mogu biti fizička, čulna, spoznajna (kognitivna) ili razvojna. Glavni cilj svakog društva, u razvijenim zemljama, je da se nađe način kako bi se hendikepiranim osobama omogućilo da doprinesu društvu. Međutim, društvo im, najpre, mora obezbediti edukaciju, a zatim odgovarajući posao. Pored toga, javnost treba da razvija prihvatljiv odnos prema hendikepiranim osobama.

Velike promene prema osobama sa posebnim potrebama su se desile kada je od dečje paralize (poliomijelitis) samo u Americi pedesetih godina prošlog veka, obolelo 60.000 osoba. Tada se u Kaliforniji javio pokret pod imenom "nezavisan život" koji je godinu dana kasnije, 1960. godine, rezultirao donošenjem zakona u Americi, a zatim i u drugim zemljama na svim kontinentima, koji garantuje pomoć svim hendikepiranim osobama, a ne samo žrtvama dečje paralize. Međutim, nisu jedino zakoni doveli do značajnih promena koje su olakšale život nemoćnih, opšti stav društva je postao drugačiji, sve humaniji.

Poznato je da su kod nas, a i širom sveta, slepe osobe najbolji telefonisti, da gluvonemi izvanredno dobro rade u štamparijama i na drugim poslovima, da među hendikepiranim ima dobrih šahista, stručnjaka svih vrsta pa čak i sportista (za njih organizuju i olimpijske igre). Postoji i mnoštvo primera koji pokazuju da ispad jedne telesne funkcije pojačava neku drugu. Zato se odnos prema osobama sa posebnim potrebama postepeno menja u svim društvima, a ne samo u razvijenim državama. Briga o posebnoj kategoriji hendikepiranih, ratnim invalidima, je poseban problem u mnogim zemljama. Naš veliki pisac i lekar, Laza Lazarević (1851-1891), dirljivo je opisao u priči "Sve će to narod pozlatiti" kroz šta sve kasnije prolaze oni koji su u ratu postali invalidi. I danas je retko koji narod spreman da sve "pozlati".

Ovde vredi navesti tri primera vezano za pristup prema hendikepiranim osobama. Jedan je iz bivše Jugoslavije, a dva su iz Amerike. Na jedan od naših medicinskih fakulteta javio se kandidat. Položio je prijemni ispit, ali je

pri upisu na studije doneo lekarsko uverenje u kome je pisalo da mu nedostaje desni kažiprst i da je zbog toga nesposoban za lekarski poziv. Nije primljen.

U jeku dečje paralize, Dr. A. P. Winnie, tek diplomirani lekar ,obavljao je lekarski staž u velikoj američkoj državnoj bolnici. On je nadzirao na desetine pacijenata kojima su disajni mišići bili oduzeti pa su stavljeni na ‘čelična pluća.’ Epidemija te bolesti se bližila kraju jer je Dr. Salk 1955. godine načinio vakcinu koja je davana injekcijom, a dve godine kasnije, Dr. Sabin je pronašao peroralnu vakcinu protiv dečje paralize. Međutim, jedan od poslednjih bolesnika od te bolesti bio je Dr. Winnie. Nakon dugog lečenja (1958. godine) pomoću prvog ventilatora s pozitivnim pritiskom koji je konstruisao lekar iz Danske, mladi doktor je spontano prodisao, ali je ostao paralisiran. Obe noge su mu zauvek otkazale. U invalidskim kolicima Dr. Winnie obavlja specijalizaciju iz anesteziologije, godinama radi kao anesteziolog, da bi kasnije postao šef odeljenja za anesteziologiju na Univerzitetu Illinois u Čikagu, razvija novo područje u toj disciplini (regionalna anestezija), piše više knjiga iz anesteziologije i objavljuje brojne publikacije u vodećim časopisima. Drugi primer je opet lekar, takođe žrtva dečje paralize. To je veliko ime u medicini, Dr. Artur C. Guyton. Njega znaju svi studenti medicine sa medicinskih fakulteta u bivšim jugoslovenskim republikama, a i u gotovo svim zemaljama sveta jer je njegova knjiga “Udžbenik medicinske fiziologije” prevedena na dvadesetak jezika. On nije samo pisac najpoznatijeg udžbenika, već je objavio preko 600 naučnih radova u časopisima i autor je 40 knjiga! I taj je mlad doktor, sve do svoje smrti 2003. godine, zbog saobraćajne nesreće, bio vezan za invalidska kolica pa je umesto hirurgije, specijalizirao fiziologiju. Da su Dr. Winnie i Dr. Guyton bili u nekoj siromašnjoj zemlji, pitanje je kako bi nastavili svoju karijeru. Čak ne bi imali mogućnost ni da uđu u klinike i obavljaju specijalizaciju jer na ulazu u bolnice nije bilo rampi za invalidska kolica. Nisu takve rampe nedostajale samo ispred klinika, nije ih bilo ni ispred stanbenih zgrada, a ni na uličnim trotoarima. Možda je sada u mnogim zemljama nešto bolja situacija, ali ne u svim gradovima. U Zapadnoboačkom upravnom okrugu je dobijena dozvola za prostor, odnosno za učionicu za decu sa posebnim potrebama u O.Š. „Vuk Karadžić“, u objektu na Apatinskom putu. Čekamo rešenje za kadar, te se nadamo da u sledećoj 2010-11-oj godini, roditelji neće morati da voze svoju slabovidu decu u Novi Sad.

Grip

Čoveka može napasti nekoliko stotina virusa. Većinom se oni prenose s osobe na osobu, ali postoje i takvi koji svoj životni ciklus provode na životinjama, a čovek im je samo slučajni domaćin. Mnogi virusi izazivaju bolesti, a grip (infulenca) je najrasprostranjenije oboljenje. Kod gripa virusi uglavnom napadaju ćelije disajnih puteva i pluća što dovodi do visoke temperature, kašlja, glavobolje, zapaljenja sluznice disajnih organa i opšte slabosti. Kod najtežih oblika te bolesti smrtni ishod nije retkost. Uročnik gripa je gotovo redovno neki od tri tipa virusa gripa (A, B i C). Tip B virusa gripa napada samo ljude i retko izaziva epidemije, a tip C virusa gripa izaziva endemske (ograničen lokalitet) infekcije kod ljudi, pasa ili svinja. Infekcije tipom A su najrasprostranjenije. Virus gripa sadrži neku od nukleinskih kiselina i masni omotač u kome su smeštene molekule dva proteina – hemaglutinin (H) i neuraminidaza (N). Otkriveno je ukupno 16 H i 9 N podtipova antitela na te proteine. Epidemije gripa se obično javljaju zimi (sezonske epidemije) i one svake godine odnose i do nekoliko desetina hiljada života u svetu, a kad nastane pandemija, bude i milion mrtvih. Svi se virusi gripa prenose na tri načina: kontaktno prenošenje (na primer, kontaminirane ruke dodirujući sluznicu lica), kapljični prenos od disajnih organa i prenos vazdušnim mikro-česticama.

U aprilu 2009. godine, opisana je infekcija ljudi s novim tipom A(H1N1) virusa gripa, a juna iste godine je Svetska zdravstvena organizacija (SZO) proglasila pandemiju tog gripa zbog njegovog širenja u mnogim zemljama. Taj grip je došao u naše krajeve i usmratio nekoliko desetina osoba. **O pandemijama gripa.** Uročnici pandemija su nove sorte virusa koje nastaju tako što postojeći tip humanog virusa pripoji nove gene (koji stvaraju malo drugačije proteine) od virusa koji obično inficiraju ptice ili svinje. Prva poznata pandemija je krenula iz Rusije 1580. godine. U 17. i 18. veku bilo je nekoliko pandemija. Najsmrtonosnija je bila ‘španska groznica’ (tip A, podtip H1N1), *La Gripe Espanola*, koja je 1918.-1919. godine odnela oko 50 miliona života. Azijski grip (1957-1958.) zahvatio je 1 do 1,5 milion ljudi, a podtip virusa je bio H2N2. Hong Kong grip (1968-1969., podtip H3N2) je zahvatio oko milion ljudi. Prva pandemija gripa u 21. veku je nastala zbog virusa A(H1N1) koji vodi poreklo od svinja. Svinjski grip se inače, često sreće kod svinja bilo gde u svetu, a virus se od svinja retko prenosi na ljude i to samo na one koji ih gaje; taj virus se nikada ne prenosi na čoveka kada se jede termički obrađeno svinjsko meso. Ovogodišnja pandemija, koja je krenula iz Meksika, je prema izveštaju Svetske zdravstvene organizacije zahvatila 207 država. Smrtnost je do novembra 2009. godine iznosila nešto manje od deset hiljada ljudi. Zato su već tada bili izgledi da je reč o relativno blagoj pandemiji. Međutim, niko nije znao hoće li virus promeniti svojstva i postati agresivniji. **A(H1N1) vakcina.** Vakcine su se odavno spravljale za sezonski grip (mahom H3N2 tip) tako što se virus inaktivira (na primer, pomoću deterđenta). Ova i slične tehnike se danas nerado koriste jer nečistoće u vakcini kod mnogih osoba izazivaju jaku reakciju. Modernom rekombinantnom tehnologijom se sintetišu proteini koji su slični onima koje sadrže komadići virusa ili se virus uzgaja na tzv. kulturi tkiva, a zatim se inaktivira. Zbog brzih promena (mutacija) virusa, vakcine za virus gripa ne pružaju zaštitu dužu od godinu-dve dana. Veoma je važno da se prirede i na vreme široko distribuiraju vakcine protiv virusa koji mogu izazvati pandemije. Takve vakcine spašavaju milione života. Pored vakcina, u prevenciji gripa koju izaziva virus A tipa, koriste se i antivirusni lekovi (mada manje uspešno). Da bi se proizveli milioni doza neke vakcine, neophodno je da proizvođač vakcina na tome radi gotovo 6 meseci. U Srbiji je u decembru 2009. godine otpočelo vakcinisanje. Postoje dve vrste vakcina za grip A(H1N1): adjuvantni i neadjuvantni tip. U adjuvantnom tipu vakcini se dodaju materije koje pomažu da organizam brže stekne imunitet te da odbrana od virusa bude efikasnija. Takve adjuvantne materije, poput ribljeg ulja, vitamina E i supstance MF59, su ranije dodavane vakcinama tetanusa, hepatitisa B ili vakcini za A(H5N1). Dokazano je da su ti sastojci korisni jer snažno podstiču stvaranje imuniteta, a sigurni su i kada se daju deci i odraslim. U Evropi je za “svinjski grip” (virus A/H1N1) mahom proizvedena adjuvantna vakcina. U Americi su se isključivo opredelili za neadjuvantnu vakcinu. Razloge za primenu neadjuvantne vakcine američki stručnjaci nalaze u tome što se smatra da bi jaka stimulacija imunog sistema kod davanja adjuvantne vakcine mogla ponekad ubrzati procese arterioskleroze (zakrečavanja krvnih žila). To, međutim, nije dokazano, ali je teorijski moguće. Uz to, adjuvantna bi vakcina, opet teorijski, mogla loše uticati na čitav niz drugih bolesti. U Americi je strah proizvođača vezan i za tužbe žrtava koje bi izazvala takva vakcina. Vakcina za grip A(H1N1) sadrži malu količinu jedinjenja žive (timerazola), 5 mikrograma na jednu dozu vakcine, koja stabilizuje i održava kvalitet prilikom skladištenja. Ta količina žive, u adjuvantnoj i neadjuvantnoj vakcini, ne dovodi do bilo kakvih štetnih efekata kod trudnica, dece ili odraslih. To se zna jer timerazol je godinama dodavan vakcini sezonskog gripa i nikakve štetne posledice nisu ustanovljene. Ovo je za očekivanje, jer konzerva tunjevine

od 175 g sadrži približno 23 do 61 mikrograma živinog jedinjenja.

Neželjene reakcije na obe vakcine protiv virusa A(H1N1) su praćene širom sveta. Do danas nisu opisani značajniji štetni efekti.

Rizik od pojave novog tipa virusa gripa koji izaziva pandemiju često nije u početku jasan. Strah od adjuvantne vakcine nije bio opravdan, jer daleko je veći rizik od gripa nego od mogućnosti da se kod nekog od više hiljada vakcinisanih, zbog stimulacije imuniteta, ubrza neki patološki proces. Vakcinisanje je, međutim, najvažniji način borbe za ličnu zaštitu i obuzdavanje širenja gripa. Opšte mere zaštite (često pranje ruku, izbegavanje kontakta s bolesnicima od gripa i sl.) od svih vrsta gripa treba uvek u zimskim mesecima redovno sprovoditi.

Запослени у Западнобачком управном округу

Мг сс Лилјана Соколова Ђокић, начелница округа
Смиља Драгин, саветник за правне опште послове
Снежана Мијаковац, административно-технички секретар

Наташа Мирков, референт за канцеларијске послове
Тања Михајлов, референт за канцеларијске послове
Татјана Тврдишић, референт за обраду финансијске документације

Тања Илић, оператер-дактилограф

Милан Тешић Ђурић, возач

Izdavač: Zapadnobачки upravni okrug

Adresa: 25 000 Sombor, Trg Cara Uroša 1; e-mail: zbuo1@ptt.rs; telefon: 025 22950; fax: 025 22481

Urednik: Prim. *mr sc* dr Liljana Sokolova Đokić, načelnik okruga

Saradnici: Prof. dr Rajko Igić, Miodrag Tepavac, pravnik, diplomirani novinar, Slobodan Jerković, novinar i Smilja Dragin, dipl. pravnik

Tehnički urednik i autor logoa: Nenad Đokić, student FTN, Novi Sad

Štampa se u 300 primeraka

Sponzor: štamparija «BORAC H & H», Kula, Lenjinova 9